

INDUSTRIJA NAFTE, DERIVATA NAFTE I GASA

1.67

PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA BK

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
DIGITALIZACIJA – propisati mogućnost digitalizacije fiskalnih isečaka i elektronskog slanja istog kupcima robe i usluga, čime bi se ukinula obaveza fizičkog štampanja i uručivanja i naknadno čuvanje fiskalnih isečaka radi kontrole.	2020		√	
Blagovremeno zaključiti ugovore između Direkcije za upravljanje oduzetom imovinom i energetske subjekata o skladištenju konfiskovanih naftnih derivata, uspostavljanjem i primenom adekvatne procedure u kratkom roku.	2019			√
Doneti podzakonska akta koja su neophodna za stvaranje operativnih rezervi, u skladu sa Zakonom o energetici.	2019	√		
Neophodno je uvesti kontrolu naftnih derivata uvezenih u zemlju radi re-eksporta kroz koordinisane aktivnosti relevantnih tela, u smislu otkrivanja zloupotreba kod ovih roba koje su namenjene u te svrhe.	2019			√
Rešiti neusaglašenosti u Zakonu o ozakonjenju objekata i Zakonu o energetici koji se odnose na dokumentaciju potrebnu za pribavljanje energetske licence za energetske objekte koji su ozakonjeni.	2019		√	
Doneti Zakon o eksplozivnim materijama i odgovarajuće povezane podzakonske akte, koji bi definisali aktivnosti u oblasti proizvodnje i prodaje eksplozivnih i drugih opasnih materija.	2014			√

STANJE

Cena sirove nafte Brent je u prvoj polovini 2020. godine nastavila sa padom, podstaknuta smanjenjem potrošnje naftnih derivata usled izbijanja pandemije virusa COVID-19 i uvođenja vanrednih mera restrikcije kretanja, do najnižeg iznosa od 13,24 USD/bbl u aprilu. Nakon toga, cena je nastavila sa stabilnim rastom tokom cele godine, dostignuvši iznos do 51,22 USD/bbl na kraju godine. Prosek cene u 2020. godini iznosio je 41,96 USD/bbl, što je za 22,24 USD/bbl manje od prosečne cene prethodne godine. U 2021. nastavlja se trend rasta cene sirove nafte, kao posledica smanjenja negativnih efekata pandemije COVID-19 ubrzavanja privrednih aktivnosti na globalnom nivou.

Prema podacima Agencije za energetiku Republike Srbije, ukupna potrošnja sirove nafte i poluproizvoda iz domaće proizvodnje i uvoza i zaliha u 2020. godini je bila oko 3,299 miliona tona, što je za 0,3% više nego 2019. godine. U 2020. godini proizvedeno je oko 0,861 miliona tona sirove nafte (26,10% od ukupne potrošnje), a 2,438 miliona tona (73,90%) je obezbeđeno iz uvoza.

Ukupna potrošnja motornih goriva u 2020. godini bila je oko 2,32 miliona tona, što je za 7,2% manje nego u prethodnoj

godini 2019. godini, kao posledica ograničenja zbog pandemije COVID-19. U strukturi potrošnje motornih goriva, benzini su učestvovali sa 17%, dizeli sa 75,9%, a TNG autogas sa 6,1%. Ukupna potrošnja benzina je smanjena za 7,8%, u odnosu na 2019. godinu, potrošnja dizela je manja za 6,2%, dok je potrošnja autogasa manja čak za 18,8%.

Ukupna godišnja proizvodnja prirodnog gasa, isporučena u transportni distributivni sistem u 2020. godini bila je 265 miliona m³, što je za 9,5% manje od proizvodnje u prethodnoj godini. U 2020. godini je iz uvoza, domaće proizvodnje i podzemnog skladišta za potrošnju bilo raspoloživo ukupno 2.708 miliona m³, a potrošeno je 2.483 miliona m³ prirodnog gasa, za 6,8 % više nego u 2019. godini. Najveći deo prirodnog gasa je obezbeđen uvozom iz Ruske Federacije u iznosu od 1.384 miliona m³, dok je domaća proizvodnja od 265 miliona m³ pokrila 10,7% potreba.

Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija je objavilo da je Tržišna inspekcija u 2020. godini izvršila 1.870 kontrola kod privrednih energetske subjekata i uzela 9.029 uzoraka (od toga 5.462 za markiranje i 3.567 uzoraka za monitoring kvaliteta naftnih derivata). 184 uzorka bilo je sa smanjenom koncentracijom markera i 49 uzoraka je odstupalo u parametrima kvaliteta. Zabranjen je promet 36.193 litara evrodi-

zela, u ukupnoj vrednosti od 5.289.164,00 dinara.

Tokom prvih 5 meseci 2021. godine, Tržišna inspekcija izvršila je 663 kontrole kod privrednih energetske subjekata, uzela 1.827 uzoraka za markiranje i 986 uzoraka za monitoring. 77 uzoraka bilo je sa smanjenom koncentracijom markera, dok je 5 uzoraka odstupalo u parametrima kvaliteta. Van prometa je stavljeno 3.366 litara goriva u vrednosti od 521.730,00 RSD.

POBOLJŠANJA

U aprilu 2021. godine Narodna skupština Republike Srbije usvojila je 4 zakona iz oblasti rudarstva i energetike, od toga dva nova zakona - Zakon o korišćenju obnovljivih izvora energije (OIE) i Zakon o energetske efikasnosti i racionalnoj upotrebi energije, kao i izmene i dopune dva postojeća zakona - Zakona o energetici i Zakona o rudarstvu i geološkim istraživanjima.

Glavni ciljevi novih zakona su omogućavanje novih investicija u OIE i povećanje učešća OIE u ukupno proizvedenoj energiji (Zakon o korišćenju obnovljivih izvora energije); ostvarivanje uštede energije, smanjenje uticaja energetske sektora na životnu sredinu i klimatske promene i doprinos održivom korišćenju prirodnih i drugih resursa (Zakon o energetske efikasnosti i racionalnoj upotrebi energije); usklađivanje domaćeg zakonodavstva sa pravnim tekovinama Evropske unije, obezbeđivanje sigurnosti isporuke i snabdevanja energijom i energentima i omogućavanje uvođenja novih učesnika na tržištu energije (Zakon o energetici); stvaranje uslova za efikasnije i održivo upravljanje mineralnim i drugim geološkim resursima Srbije i povećanje investicija u geološka istraživanja i rudarstvo (Zakon o rudarstvu i geološkim istraživanjima)

Posebno je važno istaći da je Ministarstvo rudarstva i energetike sprovedo participativan proces pripreme navedenih propisa, uz aktivno učešće stručne javnosti, predstavnika privrede i drugih zainteresovanih strana. Ministarstvo rudarstva i energetike priprema i ostale prateće podzakonske akte za punu implementaciju usvojenih zakona iz oblasti rudarstva i energetike.

Budući da je Republika Srbija kao članica energetske zajednice preuzela obavezu usklađivanja zakonodavstva sa

direktivama Evropske unije, Vlada Srbije je u maju 2021. godine usvojila Akcioni plan za formiranje i održavanje obaveznih rezervi nafte i derivata nafte.

Usvajanjem izmena Zakona o energetici date su jasne definicije vezane za proces formiranja operativnih rezervi nafte i gasa, što je važno sa aspekta energetske bezbednosti.

U novembru 2020. godine u Rafineriji nafte Pančevo otpočelo je sa radom postrojenje za duboku preradu sa tehnologijom odloženog koksovanja. Početak rada navedenog postrojenja, pored povećanja dubine prerade, donosi i brojne ekološke koristi, a pre svega prestanak proizvodnje mazuta sa visokim sadržajem sumpora i smanjenje emisije gasova i praškastih materija u vazduh.

PREOSTALI PROBLEMI

Intenzivna kontrola nelegalne trgovine naftnim derivatima u zemlji se održava u kontinuitetu. Istu je neophodno zadržati u cilju preventivnog smanjenja obima sive ekonomije. S tim u vezi, potreban je dodatni nadzor u vezi sa kontrolom snabdevanja brodskim gorivom plovila u domaćem saobraćaju.

Visok nivo akciza na tečni naftni gas TNG, koji je i među najvišim u regionu, destimuliše korišćenje ovog ekološkog derivata, rezultujući konstantnim padom potrošnje na godišnjem nivou.

Nedostatak akciza i niža poreska stopa od 10% za promet komprimovanog naftnog gasa CNG, sa druge strane, čini promet CNG-a konkurentnijim u odnosu na ostala pogonska goriva.

U međunarodnom putničkom i teretnom drumskom transportu, vozila ne kupuju gorivo u Srbiji, dok je, sa druge strane, sve veći broj domaćih prevoznika koji kupuju gorivo van Srbije usled povoljnije poreske politike u zemljama regiona.

Sistematska kontrola naftnih derivata uvezenih radi reeksporta i dalje nije uspostavljena.

Nova regulativa o proizvodnji i trgovini eksploziva i drugim opasnim materijama i dalje nije usvojena.

PREPORUKE SAVETA

- Uvesti markiranje derivata koji se prodaju plovilima u domaćem saobraćaju.
- Ponovo uvesti refakciju akcize na gorivo koje se koristi u domaćem vodnom saobraćaju.
- Primeniti opštu stopu PDV-a od 20% na potrošnju CNG-a i uvesti adekvatni nivo akciznog oporezivanja, radi eliminisanja efekata povlašćenog tretmana CNG-a u odnosu na ostala pogonska goriva.
- Smanjiti nivo akciznog oporezivanja za TNG u cilju povećanja potrošnje ovog derivata.
- Zaključiti bilateralne sporazume o pravu transportera na povraćaj PDV-a na gorivo kupljeno u Srbiji sa Bugarskom, Turskom, Grčkom, Severnom Makedonijom i Crnom Gorom, kao i sa ostalim zemljama čiji kamioni koriste Srbiju kao tranzitnu zemlju.